No. 1093 Zaterdag 3 December 1904. 21ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaaí

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,-- pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 25 November.

Begrooting-Curaçao 1905.

Voorloopig Verslag.

Het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp heeft aanleiding g gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Ten aanzien van het tijdstip van indiening van het wetsontwerp en van ronddeeling van het Koloniaal Verslag trad men in beschouwingen van geheel denzelfden inhoud als die, welke bij het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor 1905 werden gevoerd en in het desbetreffende Voorloogig Verslag zijn opgenomen. De Commissie van Rapporteurs meent daarom te kunnen volstaan met daarheen te verwijzen.

De volgende opmerkingen werden naar aanleiding van het Koloniaal Verslag van Curaçao van 1903 aan de aandacht des Ministers onderworpen.

Opneming scheen gewenscht van graphische voorstellingen omtrent inkomsten, uitgaven, subsidiën en uitvoer over eenige vijfjarige periodes, in navolging van het voorbeeld door den Gouverneur van Suriname gegeven. Eveneens werd aangedrongen op eene graphische voorstelling van de toename of den achteruitgang van de bevolking op de verschillende eilanden over gelijke tijdvakken. Gevraagd werd, of de gegevens, verstrekt omtrent inwoners, veestapel enz. wel vertrouwbaar zijn. Het aanleggen van eene statistiek van den uitvoer scheen gewenscht. Eveneens scheen gewenscht het verstrekken van eenige mededeelingen van staatkundigen aard, bijv. omtrent de verhouding met Venezuela. Ten aanzien van het gevangeniswezen had men een overzicht van de sterfte, de recidive en het aantal ontvluchtingen gemist. Bij het onderwijs wenschte men opgaven omtrent schoolverzuim en aantal leerplichtige kinderen. Men verzocht opneming van eene nieuwe rubriek: maatregelen in het belang der waterverschaffing. Bij het mijnwezen zoude men voortaan gaarne den prijs van het Arubaphosphaat willen zien opgegeven. Waarom heeft, zooals werd medegedeeld in de Memorie van Antwoord betreffende de koloniale begrooting voor 1903, de Centrale Commissie voor de Statistiek aangedrongen op zoo uitvoerige vermelding van het onder E, § 2, medegedeelde?

Gevraagd werd, hoe thans de economische toestand van de kolonie is. Kan op eenigen vooruitgang worden gewezen of is meer dan ooit hulp van het moederland noodig zoo op het gebied van den landbouw, als op dat van den handel en de nijverheid?

Wat den handel betreft, zou men gaarne vernemen of er eenige hoop bestaat, dat in de verhouding met Venezuela verbetering zal komen. In zijne Memorie van Antwoord heeft de Gouverneur van Curaçao den Kolonialen Raad medegedeeld, dat er maatregelen in bespreking zijn, die tot hernieuwde pogingen zullen leiden om tot verbetering van de handelsbetrekkingen met de naburen van de overkust te geraken. Kan hieromtrent wellicht iets naders worden medegedeeld? En is het niet juist, dat nog steeds van de producten van Curaçao afkomstig, in Venezuela zwaardere rechten worden geheven dan van de goederen, die van elders komen? De Gouverneur wijst in zijne Memorie van Antwoord tevens op de groote verwachtingen, die velen voor Curaçao koesteren van de doorgraving der landengte van Panama. Is het, vroeg men, nu niet mogelijk maatregelen te treffen om de handelsrelatiën van Curaçao met Columbia te bevorderen en zou dit wellicht zelfs niet het middel kunnen zijn om Venezuela te bewegen onze kolonie voortaan op minder onbillijke wijze te bejegenen? Mede met het oog daarop werd door eenige leden het oprichten van eene kamer van koophandel te Willemstad, bestaande uit deskundige personen, wenschelijk geacht.

Wat den landbouw aangaat, verklaarden eenige leden met genoegen te hebben gezien, dat de hand aan den ploeg wordt geslagen. Huns inziens zal vooral de aanleg van dammen en het maken van putten krachtig moeten worden bevorderd en zij drongen daarom op de uitzending van een deskundige, die topographische opnemingen zou kunnen doen, nogmaals aan.

Gevraagd werd, in hoeverre voor de uitvoering der talrijke maatregelen, opgenomen in de bij het Voorloopig Verslag van het Xde hoofdstuk der loopende Staatsbegrooting behoorende Nota-van Kol, reeds plannen zijn beraamd, dan wel de mindere wenschelijkheid daarvan is gebleken. Met genoegen was trouwens geconstateerd, dat aan enkele wenschen in die Nota reeds is voldaan.

Nadere inlichtingen werden gewenscht over de volgende punten, in de beantwoording der Nota-van Kol aangeroerd:

1°. Is door den administrateur van Financiën reeds een aanvang gemaakt met het samenstellen van eene uitvoerstatistiek?

2°. Welke waren de resultaten van het onderzoek, bedoeld op bladz. 1, sub *d*?

3°. Welke terreinstukken zijn reeds omheind en waren de gevolgen daarvan gunstig te noemen?

4°. Werden reeds boringen met het in 1904 aan te schaffen boortoestel uitgevoerd?

5°. Zijn voorstellen tot verbetering der waterstaatstoestanden op Sint-Eustatius reeds ingekomen evenals voorstellen over de beschikbaarheid van bouwgronden voor kleine landbouwers en het uitzetten van vestigingsplaatsen?

6°. Heeft de Gouverneur reeds de toegezegde oplossing gevonden tot verbetering van de politie?

7°. Werden goede resultaten verkregen van het graven van putten op Bonaire en is het nemen van maatregelen tot het tegengaan der gedwongen winkelnering reeds overwogen?

8°. Kunnen eenige gegevens worden verstrekt over de toestanden der arbeiders op de plantages, ook in verband met het „paga-terra"-contract, waarvan de Gouverneur „volkomen op de hoogte" schijnt te zijn. Worden maatregelen tot bescherming van den kleinen man overbodig geacht?

9°. Is reeds de aandacht geschonken aan de regeling van het verouderde weiderecht?

10°. Welke plannen worden voorbereid om door betere opleiding, het verschaffen van voorschotten en het zoeken van afzetmarkten het huisbedrijf te bevorderen?

11°. Kan iets naders omtrent het onderzoek van prof. VAN GEER omtrent de herziening van de pensioenregeling worden medegedeeld?

12°. Ware ernstige overweging niet gewenscht van de vraag of op de al te dure bestuursuitgaven kan worden bezuinigd?

Sommige leden merkten op, dat de Regeering in hare beantwoording van de Nota van den heer van Kol met dezen afgevaardigde scheen te willen wedijveren ten aanzien van het nemen van maatregelen in het belang der kolonie Curaçao. Met het oog daarop wenschten zij gaarne te vernemen, welke van deze wenschelijk geoordeelde maatregelen nu reeds zijn tot stand gebracht of binnen niet te langen tijd tot stand zullen komen. Uit de thans ingediende begrooting was hun daarvan, behalve wat betreft den post in art. 217, zoo goed als niets gebleken. Deze leden moesten erkennen, dat de Koloniale Raad, waar het aan te brengen verbeteringen geldt, niet altijd even inschikkelijk is en dat bij de behandeling van deze begrooting dit al bijzonder duidelijk aan den dag is gekomen. Juist daarom behoorde huns inziens ten aanzien van groote maatregelen de Regeering meer dan tot dusverre het initiatief te nemen.

Eenige leden meenden, dat hier van mindere inschikkelijkheid van de zijde van den Kolonialen Raad niet kan worden gesproken, maar de houding van den Raad vreemd en zonderling moet worden genoemd, waar hij in een tijdperk, waarin het moederland bewijzen te over geeft, dat het door financieelen steun den bloei der kolonie wenscht te bevorderen, verschillende op de begrooting gebrachte posten schrapt, waarvan het nut voor de kolonie door den onpartijdigen beschouwer bezwaarlijk kan worden ontkend. Zij vroegen, waaraan deze blijkbare ontstemming is te wijten, die slechts belemmerend kan werken ten aanzien van de herleving der welvaart van de kolonie. Eene gewijzigde samenstelling van dezen Raad, waardoor de belangen niet alleen van het eiland Curaçao, maar ook van de overige vijf eilanden beter tot hun recht zouden kunnen komen, werd daarom door deze leden in 's Ministers aandacht en overweging aanbevolen.

In de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot definitieve vaststelling der koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor 1904 werd medegedeeld, dat de heer F. BARTELINK, inspecteur der registratie en domeinen, na langer dan één jaar verblijf in de kolonie, met ingang van 1 Augustus 1903 bij het Departement van Koloniën was gedetacheerd, ten einde eene reorganisatie van het belastingstelsel in Curaçao te ontwerpen, waarvan een billijker verdeeling van lasten verwacht werd en waardoor waarschijnlijk tevens eene grootere opbrengst van belastingen zou verkregen worden. Thans wordt in de algemeene toelichting van de raming der middelen en inkomsten melding gemaakt van eene algemeene herziening van het belastingstelsel, die het onderwerp uitmaakte van eene gedachtenwisseling met den Gouverneur der kolonie en blijkbaar is hier de reorganisatie bedoeld, waarvan ten vorigen jare werd gesproken. Naar aanleiding daarvan werd gevraagd, of de heer BARTELINK met zijn ontwerp gereed is en zoo ja, wanneer dan de reorganisatie in de praktijk zou gaan werken. Overlegging van zijn rapport werd verzocht. Men drong op het betrachten van grooten spoed met nadruk aan, niet alleen, omdat bij de tegenwoordige organisatie der belastingen in de kolonie allerlei misstanden voorkomen, ten vorigen jare in het Voorloopig Verslag opgenoemd, maar ook omdat de voorgenomen herziening, zooals uit de bovenbedoelde algemeene toelichting blijkt, uitstel ten gevolge schijnt te zullen hebben van de invoering der inkomstenbelasting, die door den Kolonialen Raad werd goedgekeurd.

Ten vorigen jare gaf de Minister in de Memorie van Antwoord te kennen, dat, alvorens een definitief oordeel zou kunnen worden uitgesproken over de oprichting van eene landbouw-credietbank, van welken aard ook, het rapport van den landbouwkundige daaromtrent zou moeten worden afgewacht.

Gevraagd werd, of dit rapport reeds is ingekomen en zoo ja, of de Minister dan thans van zijn gevoelen ten aanzien van dit onderwerp zou willen doen blijken.

Ten vorigen jare werd in de Memorie van Antwoord medegedeeld, dat aan het ontwerp eener mijnregeling aan het Departement van Koloniën de laatste hand werd gelegd, zoodat na raadpleging van den Raad van State de indiening daarvan binnen een niet al te lang tijdsverloop mocht worden te gemoet gezien. In de beantwoording van de Nota-VAN KOL werd eene dergelijke verklaring afgelegd; eene mijnwet voor de kolonie Curaçao was in bewerking, waarbij de eventueele hervatting van de exploitatie van de op het hoofdeiland aanwezige phosphaatlagen niet uit het oog was verloren. Met het oog op de beide verklaringen had het bevreemding gewekt, dat nog steeds dit ontwerp niet is ingediend; men vroeg waaraan dit is te wijten en of indiening nu eerstdaags zal plaats vinden. De zaak werd van urgenten aard geacht, omdat, zooals ten vorigen jare in het Koloniaal Verslag van Curaçao is medegedeeld, de pogingen van het Koloniaal bestuur om de moeilijkheden op te lossen, die eene verdere ontginning der phosphaatlagen van de planta-

ge „Santa Barbara" in den weg staan, geen gunstig resultaat hebben gehad. Nu eenmaal het voornemen is opgevat om door eene billijke mijnregeling tot oplossing van deze moeilijkheden te geraken, behoort dat voornemen ook ten uitvoer te worden gelegd. Immers geschiedt dit niet, dan staat het te vreezen, dat de heer GODDEN, die alle hem tot dusverre gedane voorstellen onverbiddelijk van de hand heeft gewezen en elke minnelijke schikking heeft doen mislukken, tot hervatting der exploitatie van de phosphaatlagen op „Santa Barbara", in geen geval meer zal overgaan. Of zou wellicht onteigening ten algemeenen nutte hier mogelijk zijn?

Eenige leden waren van oordeel, dat in dezen beter langs diplomatieken weg werd opgetreden door van onze vriendschappelijke verhouding tot de Engelsche Regeering gebruik te maken om van die Regeering gedaan te krijgen, dat zij den heer GODDEN — een Britsch onderdaan — zal bewegen de ontginning eindelijk eens ter hand te nemen. Deze leden zouden daarom willen, dat de Minister bij zijnen ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken op het doen van stappen in deze richting aandrong.

Gevraagd werd verder, of ook iets kan worden medegedeeld over de zonderlinge klacht, van den heer GODDEN, die op 9 Augustus jl. in het Britsche parlement ter sprake kwam.

Gevraagd werd, of exploitatie van Staatswege van de onlangs op de plantage Waterloo ontdekte ozokeriet-lagen wenschelijk is te achten.

Ook werd de vraag gesteld, of het aanleggen van een model-zoutpan op Bonaire van Gouvernementswege wordt voorbereid en of de laatstelijk uitgegeven concessiën daarvoor geen bezwaar zijn te achten.

Eindelijk werd gevraagd, of de Minister instemming kan betuigen met het denkbeeld, verdedigd in de „Amigoe di Curaçao" van 24 September j.l. om door aankoop van een gedeelte der plantagegronden de hypotheeklasten der plantagehouders te verlichten en geschikte gronden aan de kleine landbouwers te verschaffen.

Iste AFDEELING.

Art. 1. Sommige leden hadden met groot leedwezen gezien, dat de Koloniale Raad het voorstel des Gouverneurs om het aantal districtmeesters te beperken en het ambt door toekenning van eene billijke bezoldiging geheel onafhankelijk te maken, heeft verworpen. Zij achtten de gronden, waarop dit voorstel werd verdedigd, alleszins afdoende en betreurden daarom, dat de Minister, nu de Gouverneur niet verder op behoud van zijn voorstel had aangedrongen, geen vrijheid heeft gevonden om de voor de districtmeesters voorgestelde verhooging weer op de begrooting te brengen.

Art. 8. Men juichte algemeen toe, dat de Minister dezen post, die door den Gouverneur in de ontwerp-begrooting werd overgenomen, doch door den Kolonialen Raad werd geschrapt, weer op de begrooting heeft gebracht en men sprak den wensch uit, dat spoedig de gelegenheid zich zal aanbieden een of meer ambtenaren naar Nederland te detacheeren en zoo de deugdelijkheid van het stelsel in de praktijk te bewijzen.

IIde AFDEELING.

Art. 27. Opgemerkt werd, dat het verkeer tusschen de verschillende eilanden van de kolonie en in het bijzonder tusschen de Boven- en Benedenwindsche eilanden zoo bezwaarlijk is, dat dientengevolge het in beroep komen bij het hof van justitie van op de andere eilanden gewezen vonnissen tot groote moeilijkheden aanleiding geeft, terwijl het verplicht gebruik daarbij van de Nederlandsche taal mede tot bezwaren leidt.

Art. 29. Blijkens noot 31 op bladz. 11 van den uitgewerkten en toelichtenden staat wordt voor voeding, kleeding en ligging der gevangenen f 2350 minder geraamd dan ten vorigen jare, welke vermindering, naar werd opgemerkt, ruim 27½ pct. bedraagt. De leden, die deze opmerking maakten, vreesden, dat tengevolge van deze zoo belangrijke verlaging de verzorging der gevangenen voortaan onvoldoende zoude zijn. Is echter deze onderstelling niet juist, dan moet huns inziens wel worden aangenomen, dat in voorgaande jaren ten aanzien van de levering der benoodigde voedingsmiddelen niet de noodige zuinigheid is betracht. Dat naar het schijnt eene proef zal worden genomen om de levering te doen geschieden bij inschrijving, in plaats van, zooals nu, door eene onderhandsche overeenkomst met den cipier, werd in alle opzichten toegejuicht.

IIIde AFDEELING.

Art. 60. In aansluiting aan hetgeen blijkens het Voorloopig Verslag ten vorigen jare bij art. 98 der begrooting van Curaçao werd opgemerkt, werd door enkele leden aangedrongen op betere communicatie met de Bovenwindsche eilanden. Het vervoer van de brieven, enz. met een stoombootje van bestuurswege moge uit financieel oogpunt niet voordeeliger zijn dan subsidieering van de bestaande wijze van vervoer, zooals ten vorige jare in de Memorie van Antwoord is opgemerkt, wellicht zou dit niet gezegd kunnen worden van een zeilschoener met stoomvermogen, om in geval van windstilte daarvan gebruik te maken. En ook dan zou de communicatie reeds in belangrijke mate verbetering ondergaan.

Art. 71. Enkele leden waren van oordeel, dat eene postspaarbank in de noodlijdende kolonie weinig of geen nut kan stichten en dat de uitgaven daarvoor nutteloos besteed zullen blijken.

IVde AFDEELING.

Sommige leden betreurden, dat men in de kolonie Curaçao van den gewenschten toestand der scheiding van Kerk en Staat nog zooverre verwijderd is. Ook kan uit het feit, dat beide predikanten het volle jaar afwezig waren en slechts twee meisjes van het godsdienst-onderwijs gebruik maakten, wellicht de conclusie worden getrokken, dat het werk dier predikanten evengoed door godsdienstleeraren zou kunnen geschieden, zooals dat het geval is op de Bovenwindsche eilanden.

Art. 138. Eenige leden achtten op Curaçao de geneeskundige hulp buiten Willemstad onvoldoende; de aanstelling van eenige geneesheeren voor den dienst in de buitendistricten scheen hun noodig. Ten vorigen jare heeft de Minister in de Memorie van Antwoord medegedeeld, dat de aandacht van den Gouverneur op deze aangelegenheid bleef gevestigd en hij zeer zeker al het mogelijke zou doen om, zonder al te hooge kosten, op bevredigende wijze daarin te voorzien. Gevraagd werd, of door den Gouverneur reeds maatregelen in dezen zijn voorbereid.

Art. 140. Ten vorigen jare werd in de Memorie van Antwoord medegedeeld, dat proeven werden genomen met de tua-tua-plant. Is het juist, dat men daarvoor niet de ware plant, noch het goede recept gebruikte, waardoor de genomen proeven waardeloos moeten worden geacht?

Art. 149. In noot 146 op bladz. 41 van den uitgewerkten en toelichtenden staat wordt medegedeeld, dat het in te stellen onderzoek naar de verbetering van het visscherijbedrijf in 1904 zeker niet zal zijn afgeloopen, zoodat er in 1905 nog uitgaven noodig zullen zijn ter voortzetting van het aangevangen onderzoek of wellicht ook als gevolg daarvan. Naar aanleiding van deze mededeelingen werd gevraagd, wat te dezen aanzien bereids is verricht; wat nog zal moeten geschieden en of nog in het jaar 1905 maatregelen ter verbetering van het visscherij-bedrijf mogen worden te gemoet gezien.

Art. 152. Opgemerkt werd, dat voor de waterverschaffing reeds de noodzakelijkheid van het opmaken van een algemeen plan, en de behoefte aan voldoende topographische opmetingen is gebleken en gevraagd werd of daarin eerlang zal worden voorzien en of dan één en ander als relief-work zal worden uitgevoerd.

Art. 154. Enkele leden hadden met leedwezen uit het Voorloopig Verslag omtrent het afdeelingsonderzoek van de voorloopig vastgestelde begrooting gezien, dat de Koloniale Raad het nut van de diensten van een landbouwkundige zeer twijfelachtig noemt en aan dien ambtenaar slechts eene toelage en niet een traktement wenscht te hebben toegekend, omdat hij anders pensioen zou moeten genieten.

VIde AFDEELING.

Art. 190. Dat nu nog besloten wordt tot uitbreiding van het krankzinnigen-gesticht, in plaats van tot volslagen reorganisatie daarvan, moet van psychiatrisch standpunt ernstig worden betreurd. Den Minister werd in overweging gegeven deze voorloopig van de begrooting af te nemen en een nader onderzoek in te stellen.

Art. 192. Eenige leden betreurden, dat de Koloniale Raad de door den Gouverneur gewilde gedeeltelijke aanplemping van het Waaigat, waardoor de gesteldheid van het overig deel zou worden verbeterd en de verontreiniging tegengegaan, door afstemming van den begrootingspost heeft verijdeld. Zij meenden, dat de Regeering hierin niet had moeten berusten, maar den post weer op de begrooting had moeten brengen.

Art. 213. Eenige leden achtten vooral op St. Eustatius een tijdige aanleg van wegen noodig en eene zorgvuldige keuze van vestigingsplaatsen.

Art. 214. Verscheidene leden hadden met ingenomenheid gezien, dat de Minister den post voor het bouwen van een kleinen steiger op St. Eustatius, die door den Kolonialen Raad van de begrooting was geschrapt, daarop wederom heeft gebracht. De aanleg van den steiger schijnt inderdaad, zooals door den Gouverneur in zijne Memorie van Toelichting op goede gronden is betoogd, voor de welvaart en de ontwikkeling van het eiland ten zeerste wenschelijk.

VIIde AFDEELING.

Art. 220. Verscheidene leden wezen er op, dat blijkens de overgelegde stukken het steeds toenemen van de uitgaven voor pensioenen, wachtgelden enz. bij de behandeling van deze begrooting in den Kolonialen Raad een punt van bespreking heeft uitgemaakt en daarbij aan den dag is gekomen, dat men in Curaçao den toestand te dezen aanzien zorgwekkend acht. De Gouverneur heeft in zijne memorie van antwoord opgemerkt, dat het in 1899 tot stand gekomen gewijzigd pensioenreglement er op wijst, dat het bestuur reeds maatregelen genomen had om het aangroeien van het pensioencijfer tegen te gaan, terwijl sinds verleden jaar een voorstel bij het Departement van Koloniën in behandeling is om te onderzoeken of er niet nog meer in deze richting kan worden gedaan. De leden, die hierop de aandacht vestigden, verzochten omtrent den inhoud van dit voorstel nadere inlichtingen te mogen ontvangen en te mogen weten, of met de behandeling zooveel mogelijk spoed zal worden betracht.

Sommige leden waren van oordeel, dat eene billijke regeling moet worden getroffen omtrent de pensioenen van ambtenaren, die, na eerst in Nederlandschen Staatsdienst te zijn geweest, in den dienst der kolonie zijn overgegaan, en wier pensioenen thans in hun geheel door de koloniale begrooting worden gedragen. Zij achtten deze regeling voor de kolonie te bezwarend en tevens in hooge mate onbillijk, waar het immers kan voorkomen, dat zoodanige ambtenaren lang in dienst van den Staat en slechts zeer kort in dien der kolonie zijn geweest.

Raming der middelen en inkomsten.

Een soortgelijk overzicht als bij de Nederlandsch-Indische begrooting is verstrekt ten aanzien van de werkelijke uitkomsten van de laatste dienstjaren zoude men gaarne alsnog ontvangen.

B. *x*. Naar aanleiding van de mededeeling in de kolom toelichtingen op bladz. 17 van stuk nº. 11, dat de marktprijs der phosphorzure kalk zeer laag is, werd opgave gevraagd van den prijs der Aruba-phosphaat in de laatste tien jaren.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 1sten November 1904.

PIJNACKER HORDIJK.
DE WAAL MALEFEIT.
VAN DE VELDE.
FOCK.
VAN KOL.

Naschrift van de Redactie.

Na zulk een uitgebreid en zaakrijk verslag kunnen wij kort wezen, maar wenschten toch even openlijk dank te brengen voor deze flinke bespreking onzer begrooting. Wel is 't slechts een voorbereiding, maar toch pleegt de definitieve behandeling van de voorloopige af te hangen en vooral daaruit kracht te putten. Wij hebben dus gegronde hoop, dat ditmaal in de Tweede Kamer Curaçao eens duchtig onder handen zal worden genomen; al zullen er dan ook slagen vallen en de stukken er af vliegen. Het algemeen welzijn onzer Kolonie zal er bij winnen. Zachte dokters maken stinkende wonden.

Het voorloopig verslag is lang niet malsch. Minister IDENBURG zal moeite hebben op alle vragen bevredigend antwoord te geven. Wij willen dit antwoord niet vooruitloopen, maar gelooven wel, dat in het Koloniaal Verslag over 1903, dat werd rondgedeeld, terwijl de commissie van rapporteurs vergaderde, hier en daar een korte opheldering gegeven zal worden. Maar hoe volledig het ook moge wezen, nooit of nimmer kan 't den *tegenwoordigen* toestand weergeven, en hierover wenscht men toch voornamelijk op de hoogte te worden gebracht. Wij herhalen daarom ons voorstel om voortaan ieder jaar, voor dat de begrooting in de Tweede Kamer behandeld zal worden, een nota over den stand van zaken van het loopende jaar over te leggen. Eerst dan zullen de Kamerleden met kennis van zaken kunnen oordeelen en zal het niet noodig wezen zoovele belangrijke vragen te stellen.

Met verschuldigden eerbied bevelen wij dit plan bij de bevoegde autoriteiten ter overweging aan.

Zoodra het Antwoord van Z. Exc. Minister van Koloniën zal zijn ingekomen, hopen wij ook dit in zijn geheel aan onze lezers mede te deelen, daarna zullen wij nog de publieke behandeling in de Tweede Kamer afwachten. Mocht er dan nog geen voldoend antwoord zijn gegeven op al de gestelde vragen, dan zullen wij gebruik maken over al de gegevens, waarover wij kunnen beschikken, om den tegenwoordigen toestand der kolonie te schetsen. Reeds nu houden wij ons voor alle mogelijke inlichtingen beleefd aanbevolen.

Wij meenen echter gerechtigd te wezen toch op één verkeerde opvatting der heeren rapporteurs te mogen ingaan.

Zij vinden het blijbaar erg onlogisch, „dat nu nog besloten wordt tot uitbreiding van het krankzinni-

gengesticht in plaats van tot volslagen reorganisatie daarvan."

Wij weten natuurlijk niet, wat over het krankzinnigengesticht geschreven werd in het Koloniaal Verslag. Echter kan men ook zonder die gegevens wel geraken tot de redelijke veronderstelling, dat de zoo sterk gewenschte reorganisatie van het gesticht enkel en alleen afhangt van de uitbreiding der gebouwen.

Door welwillendheid van den Gouverneur is de Directie dit jaar in staat gesteld ten minste één afdeeling, die der gevaarlijke en woeste patiënten, geheel te reorganiseeren. Veertien sterke, nette vertrekken, met afzonderlijke innenplaats en tuin, werden, geheel afgesloten van de andere verpleegden, voor hen ingericht.

Verdere reorganisatie wacht slechts op meerdere uitbreiding van het gesticht en zal het volgend jaar, na het bouwen van twee paviljoenen, zoo goed als volkomen zijn, doordat drie afzonderlijke gebouwen kunnen worden ingericht voor verschillende soorten van krankzinnigen: de woeste, de herstellende en de idioten.

Indien art. 190 derhalve werd afgevoerd van de begrooting, zou de „volkomen reorganisatie" juist worden tegengehouden in plaats van bevorderd. Slechts door meerdere ruimte beschikbaar te stellen, zal het der Directie mogelijk worden de zieken volgens hevigheid en aard der ziekte af te zonderen. Tot dusverre moesten bij gebrek aan de noodige gebouwen meerdere zieken gezamenlijk worden verpleegd.

Ingezonden Stukken.

Curaçao, 30 November 1904.

Geachte Heer Redacteur,

Gelieve mij eene kleine plaatsruimte in Uw veelgelezen blad te gunnen en het onderstaand artikel te willen opnemen; ontvang bij voorbaat mijnen oprechten dank.

HERBERGEN
onder den naam van Societeiten.

Met uitzondering van de Societeit „De Gezelligheid", welke zeer zeker een besloten gezelschap mag genoemd worden, zijn al de andere zoogenaamde Sociëteiten gewone herbergen, waar iedereen, zonder lid of geïntroduceerde te zijn, binnen gaat en bediend wordt. Gedistilleerd en allerlei andere dranken worden in die Sociëteiten verkocht, zonder dat de politie ze kan controleeren. Die zoogenaamde Sociëteiten betalen slechts de kleine som van *f* 10,— per maand, gebruiken, alhoewel onwettig, dezelfde voorrechten van koffiehuizen en herbergen, die respectievelijk *f* 32,— en *f* 24,— per maand moeten betalen en kunnen nog daarbij op Zaterdag, Zondag en feestelijke gelegenheden den geheelen nacht open blijven. De koffiehuizen, die het hoogste patent betalen, moeten precies om twaalf uur gesloten zijn en als er een of andere voorstelling in het theater gegeven wordt, zooals verleden Zaterdag, den 26sten dezer, blijven zij den geheelen vooravond zonder iets te verkoopen en juist op het uur, dat de voorstelling geëindigd is, meer of min twaalf uur, moeten zij sluiten en kunnen niet eens van die gelegenheid profiteeren om hunne schade in te halen.

Zou onze geëerde en rechtvaardige Procureur-Generaal geen maatregelen kunnen vinden om aan dat nadeel den koffiehuishouders berokkend, een einde te maken, bijv. door die zoogenaamde Sociëteiten of Clubs ook *f* 32,— per maand te laten betalen? Zou onze volijverige Commandant der Politie die Sociëteiten niet kunnen controleeren, om goed op de hoogte te komen of zij werkelijk en eerlijk hunne reglementen nakomen?

Ik hoop, dat het den HH. Politie-autoriteiten moge behagen, met gestrengheid zulke misbruiken te keer te gaan, ten einde eerlijke koffiehuishouders en herbergiers de beschermende hand te verleenen.

Een Koffiehuishouder.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Havenverkeer.

Van 16 — 30 November liepen onze haven binnen:

Stoombooten	16
Bijlanders	16
Goeletten	22
Brigantijn	1
	55 schepen.

Deze laatste twee weken was het verkeer in onze haven aanmerkelijk drukker dan de vorige vier weken. In het geheel voeren gedurende de maand November binnen:

Stoombooten	30
Bijlanders	27
Goeletten	38
Brigantijnen	2
	97 schepen.

* *
*

Zooals we reeds in N°. 1090 van ons blad aankondigden, zal de „Royal Mail Steam Packet C°." wederom hare kleinere stoombooten hierheen zenden; den 16den December wordt de *Caroni* verwacht en vertrekt nog denzelfden dag naar Pto. Cabello, La Guaira, Guanta, Cumaná, Margarita, Carúpano, Trinidad, Havre en Londen.

* *
*

Naar aanleiding van het bericht, in ons vorig nummer opgenomen, omtrent het stoomschip „Graecia" ontvingen wij van de heeren EDWARDS HENRIQUEZ & Co. een beleefd schrijven, waarin tot onze groote vreugde werd medegedeeld, dat het agentschap der Hamburg-Amerika-lijn reeds den 22sten telegraphisch bericht had ontvangen, dat genoemde boot den 10den November na een voorspoedige reis van *6 dagen* te Newport News was aangekomen. Vandaar zette zij de reis voort naar New-York, waar zij den 11den arriveerde. Het bericht alsof genoemde boot zou zijn vergaan, mist, gelukkig, allen grond.

* *
*

Hedenmorgen liep de nieuwe *Prins Frederik Hendrik* van den K. W. I. M. statig en fier onze haven binnen. Nu, zoo'n klein beetje trotsch zijn, mocht dan ook wel. 't Is een groot verschil met de andere booten. Er wordt bij den K. W. I. M. hoe langer hoe meer rekening gehouden met 't feit, dat ook menig passagier de lange reis medemaakt. Hoofddoel blijft nog wel vracht, maar toch kunnen de kajuiten en hutten voor de passagiers bestemd, wat netheid en comfort betreft, wedijveren met zeer veel echte passagiersbooten.

Wij wenschen den K. W. I. M. geluk met deze nieuwe boot en hopen, dat het nog eens zoover kunne komen, dat de verbinding met Holland, welke nu reeds zeer geregeld is, ook nog, zoo mogelijk, wat vlugger worde. Men moest het toch eens beproeven met een afzonderlijke kustboot voor Venezuela, Sto. Domingo etc. en een afzonderlijke vaart tusschen Holland–Suriname–Trinidad–Curaçao–New-York en vice versa.

Nu ontsnapt nog meermalen van hier een passagier met een andere lijn over New-York, omdat de kustreis zoo vervelend is en zoo lang.

Of kan misschien nog gemakkelijker een dubbele dienst voor vracht en passagiers worden geopend, zoo niet het geheele jaar, dan ten minste gedurende die drukke maanden, waarin het nu wel eens voorkomt, dat er te weinig plaats is voor alle passagiers. De passagiersboot behoefde dan alleen maar langs de verschillende havens een paar uur aan te leggen om reizigers op te nemen en kon weer aanstonds verder stoomen.

* *
*

De Gouvernements-schoener *Gouverneur van Heerdt* is al weer wat meer moderner ingericht dan vroeger; de kajuit is netjes geverfd en voorzien van het noodzakelijk ameublement (!) De marteling van een zeereis op een schoener wordt er iets dragelijker door. Als het nu nog eens met stoom ging, dan had men geen tijd om zeeziek te worden. Ook schijnt het uur van vertrek van Aruba veranderd. De laatste drie weken was dit niet Dinsdagmiddags, maar Woensdagmorgen.

* *
*

Maandagavond vertrokken naar Aruba de heeren G. B. LOCKHART en J. L. TH. HELDEWIER VIGNON; zij keerden Donderdagavond terug. Ook meer dan een snoepreisje! Daar zullen we nog wel iets meer van hooren.

* *
*

Maandagmiddag vertrok de duitsche oorlogsbodem *Bremen* naar Pto. Cabello.

Regenval.

van 1 — 4 Nov.	....	0 mM.
van 5 — 11 „	....	0 mM.
van 12 — 18 „	....	10 mM.
van 20 — 25 „	....	2 mM.
van 26 — 30 „	....	0,5 mM.
	Totaal	12,5 mM.

Veel is 't niet, en dat in den regentijd. Goddank, heeft het verleden week hard geregend over een groot gedeelte van de benedendistricten, en schijnt het weer zich deze maand te zullen beteren en ons wat ruimer gedenken.

Vereeniging „O".

De Gouverneur en Echtgenoote, begeleid door de beide adjudanten en vergezeld van den Procureur-Generaal en de Etat-major van de *Bremen*, dien avond de gasten van Z. H. E. G., woonden Zaterdag de uitvoering der Vereeniging bij. De zaal was goed bezet, het spel even schitterend als de vorige malen.

Examen en Prijsuitdeeling.

Verleden Donderdag en Vrijdag had in de fratersscholen van Otrabanda en Pietermaai de jaarlijksche plechtige prijsuitdeeling plaats in tegenwoordigheid van Z. D. H. Mgr. J. J. A. VAN BAARS en eene talrijke schare van geestelijken. In de school van Otrabanda vormde het glanspunt eene *Cantate* ter eere der Onbevlekte Ontvangenis, gecomponeerd door den blinden componist A. ARTS te Grave in Holland. Langzaam kwam men onder den indruk van het verheven onderwerp, dat nog verduidelijkt werd door declamatie, die met veel gevoel werd voorgedragen, en de wonderbare feiten in herinnering bracht, die op en rond de rotsen van Lourdes hebben plaats gehad. Het gehoor was begeesterd, en algemeen hoorde men onder de aanwezigen zeggen: „Hoe jammer, dat zulke muziek, zóó voorgedragen, moet besloten blijven binnen de muren eener school en niet in wijder kring gehoord kan worden!"

Dat om den zang de verschillende vakken van onderwijs niet verwaarloosd worden, bewees de flinke houding der leerlingen bij de ondervragingen, die liepen over taal, rekenen, vormleer, aardrijkskunde, geschiedenis en natuurkunde. Op alles werd in flink Hollandsch geantwoord en menig toehoorder moest getuigen, dat zelfs in vele scholen van Holland de leerlingen niet verder gevorderd en beter beslagen zijn dan hier.

Overgelukkig met hunne prijzen keerden de leerlingen huiswaarts.

Wij meenen gerustelijk de Hoofden der scholen en hun ijverig personeel te mogen gelukwenschen met het behaalde succes, dat hen moge aansporen, om de zware en vaak ondankbare taak van het onderwijs met onbezweken moed en nooit verslapte opgewektheid voort te zetten.

Dankbetuiging.

In dank ontvingen wij twee brochures de voordrachten, bevattende welke de heer S. C. VAN PANHUYS op het Americanisten-congres te New-York in 1902 gehouden heeft.

Eveneens betuigen wij onzen dank aan de heeren J. & D. JESURUN, agenten der *Palatine Insurance Company* voor hun praktischen kalender op het bekende kasteel-schild. Het is de eerste, die in ons bezit kwam, een bewijs voor de activiteit der heeren agenten, wien wij het volgend jaar veel succès wenschen. De asurrantieprijzen zijn veel verlaagd.

Welkom!

Heden kwamen met de *Prins Frederik Hendrik* twee Eerw. Zusters Dominicanessen van de Congregatie van Voorschoten om zich op de bovenwindsche eilanden aan het onderwijs te wijden.

Schoolbezoek.

Deze week hebben de heeren der schoolcommissie een bezoek gebracht

aan de Zusters- en Fratersscholen van het stadsdistrict. Verschillende vakken werden doorloopen en overal groote tevredenheid betuigd.

Weer iemand verdronken.

Donderdagmiddag werd in de haven het lijk drijvende gevonden van HERMAN MARTINUS, Pontvoerder, oud 49 jaren en wonende op Lybië in het 2de district. Zoo spoedig mogelijk werd het opgevischt, gekist en naar het St. Elizabethsgasthuis vervoerd ter lijkschouwing, welke echter geen bijzonder resultaat opleverde.

Of de man een slachtoffer is geworden van den drank, dan wel door duisternis misleid werd, of door slaap overvallen, kan niet met zekerheid worden gezegd.

Algemeen Nederlandsch Verbond.

Een ware voldoening voor den heer J. SNIJDERS JR. toen de eerste algemeene vergadering Dinsdagavond gehouden, zoo druk bezocht werd en ook bijgewoond door den Gouverneur.

De Voorzitter GAERSTE bedankte den heer SNIJDERS voor diens moeite en zorgen om het Verbond op te richten in onze Kolonie en verzocht hem den aanwezigen een overzicht te geven van het werken en streven van het Verbond. De heer SNIJDERS hield daarop een flink doordachte en goed uitgewerkte lezing, waarin hij de kracht en taaie volharding beschreef van den nederlandschen stam, welke zijne vertakkingen uitspreidt over geheel de wereld. Hij bewees hoe ook een klein volk groot kan zijn, en meende, dat door het Verbond de oude taaie stam weer nieuwe sappen zoude ontvangen en versche krachten om vaster te wortelen en breeder zich uit te breiden.

Toen aan het welverdiend applaus een einde kwam, werden de statuten voor de groep „Nederlandsche Antillen" aan het oordeel der vergadering onderworpen, en na eenige discussie, gewijzigd goedgekeurd.

Bij 't sluiten der Vergadering bracht de Gouverneur dank aan den heer SNIJDERS, aan het Bestuur en aan de Vergadering en hoopte, dat het der jonge Vereeniging goed zou gaan en dat zij nuttig arbeiden mocht.

Van ganscher harte sluiten wij ons aan bij dezen wensch.

Hooge Gast.

Hedenmorgen kwam de zaakgelastigde van Nederland te Caracas, de heer DE REUSS met de *Prins Frederik Hendrik* hier aan, en werd namens den Gouverneur verwelkomd door diens Adjudant.

Hooge Onderscheiding.

Met ware voldoening vernemen wij, dat het H. M. onze geëerbiedigde Koningin behaagd heeft den heer C. STATIUS MULLER te benoemen tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Van ganscher harte wenschen wij den geridderde geluk met deze hooge onderscheiding.

Officieele Berichten.

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1°. aan den Heer F. DE CASAS GANCEDO, vakonderwijzer aan de Openbare Scholen alhier, thans te Madrid, Spanje, bevindende, op zijn verzoek, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

2°. aan den Heer H. VAN DEN BRINK, Predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente alhier, thans met verlof in Nederland, op zijn verzoek, met ingang van den 1n. Januari 1905, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

3°. de Heer W. FERGUSON, 2de Commies ten kantore van den Directeur van het Departement van Openbare Werken, gerekend te zijn ingegaan den 25e. November ll., tijdelijk gecontinueerd in de waarneming der betrekking van Hypotheekbewaarder op dit eiland.

* *

Zij, die in aanmerking wenschen te komen voor eene benoeming tot fungeerenden Hypotheekbewaarder op dit eiland, waarvoor eene toelage naar reden van f 600.— 's jaars wordt toegekend, worden hierbij verzocht hunne desbetreffende op zegel gestelde requesten vóór den 15e. December a. s., aan den Gouverneur der kolonie in te dienen.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

William Caiu, care of British Consul, Florance Castro, Clavinia Curiel Vda. Henriquez, Johana Jakop, John Longue, Salomon E. Maduro, Anisita Pieter, casa de la Señora Nuel, Emilia Ricardoe para entregar á Ana Leitoe, Antonette Rodrigen, Hendrik Schorbor, Hendrik Schorboris, en Guiseppe Tutolo.

Aangeteekend stuk: G. Daal.

Nederland.

Staatsbegrooting 1905 Koloniën.

(HOOFDSTUK X.)

In de afdeelingen werd gevraagd of het niet billijk ware, hetzij de heffing hier te lande van zegel-, leges- en registratiegelden bij de aanbesteding van Indische goederen af te schaffen, hetzij de opbrengst van die heffing aan Indië te restitueeren. Inlichting werd gevraagd omtrent den stand der plannen voor de reorganisatie van de landmacht in West-Indië en billijk werd het geacht het onderhoud van de forten in de West-Indische koloniën ten laste van den Staat te brengen.

Buitenland.

DE OORLOG.

Verwoed werd er gestreden voor Port Arthur Bestormingen, en uitvallen, maar ten slotte hebben de Japanneezen de meest strategische punten bezet, zoodat zij met hun geschut de geheele haven kunnen bestrijken. Het Oostzee-eskader kan eerst einde Januari verwacht worden, de hulp voor de belegerden blijft dus wel wat lang uit, zoodat wij vreezen, dat zij te laat komt. Een telegram, dat onzes inziens zeer veel zegt, misschien alles, werd gisteren medegedeeld in het *Diario*. Het luidt als volgt: „*Paris 30.—El 4% Ruso á 94¼; el Japonés 75.*" Zoo sterk heeft Japan in de laatste weken nog nooit gestaan.

Advertentiën.





Drukker:

ALFREDO F. SINTIAGO.